

Reel Sosyalizmin Çöküşü ve Stalincilik

İçeriği Yazan: [Mehmet ÇAĞIRICI](#) [1] Zaman: Çar, 05/02/2014 - 10:58

Yazar Bloğuna Ekle: Yazarlar Bloğunda Görünmesin

Siyasi duruş ve tavırlar eğer ilkesel olursa o zaman tutarlı ve inandırıcıdır. Çünkü **ilkeler**, herhangi bir konuda **uzun vadeli olan temel tavırlardır**. Günlük ve güncel tavırların uzun vadeli tavırlarla yani ilkelerle örtüşmesi, güncel tavrın **inandırıcılığının en büyük güvencesidir**. Ancak bazı kavram ve ilkelerin iyi algılanması ve anlaşılması için bunların kendi yaşanmış tarihi süreçleriyle ele alınması gerekmektedir.

Benim bu yazıyı kaleme almamın asıl nedeni, Sol Cephe'yi eleştiren iki makalenin okuyucu tarafından çok farklı algılanıp ilgi görmesidir. "Sol Cephe Başarılı Olabilir mi" başlığını taşıyan ilk yazım 13 binin üzerinde okuyucunun ilgisini çekerken "Sol Cephe Seçim Bildirgesinin Eleştirisi" başlıklı aynı konudaki ikinci yazım ise henüz 80 okuyucu tarafından okunmuş durumdadır.

Arada çok büyük fark var. Bu farkı açıklamak için bence birinci makalenin üç hafta önceden yayınlanmış olması yeterli değildir. Oysa birinci makale, Sol Cephe'yi **teorik** açıdan yani **kavramsal** olarak eleştirirken; ikinci makale Sol Cephe'nin somut **pratiğini**, yani yaklaşan yerel seçimlerde aldığı tavrını eleştirmektedir.

Bence aynı konuyu işleyen iki makaleden "Sol Cephe Seçim Bildirgesinin Eleştirisi" başlıklı makalenin okuyucu tarafından çok az ilgi görmesinde sanırım bu makalenin örgütlü olarak yani bazı sol görüşlü örgütler veya okuyucular tarafından "link" verilerek sosyal medyada da okunmamasının büyük rolü vardır. Bunun nedeni ise yine kanaatime göre, çok büyük bir ihtimalle ikinci makalede yer alan "**Stalincilik**" ve "**Piyasacılığa karşı**" gibi ideolojik tartışmalı kavramlara karşı **olumsuz** yaklaşımdır.

Ülkemizde **sosyalist** düşünce akımının **farklı** versiyonları olduğu hepimizin bildiği bir gerçektir. Bu bağlamda değişik siyasi partilerin de ülkemizin siyasi tarihi içinde farklı farklı adlar ve programlarla kurulmuş olduğu ve siyasi faaliyetlerini yürütmekte olduğu da bir başka gerçektir.

Benim kanaatim ve izlenimim; ülkemizdeki sosyalistlerin, 14 devletin birleşmesinden oluşan SSCB ile ayrıca Varşova Paketi üyesi 6 devlette, yani 400 milyona yakın insanın yaşadığı toplam 20 ülkede, **reel sosyalizmin çöküşünün nedenleri** ile ilgili doğru dürüst ne bir çalışmaları vardır; ne de bu konuda esaslı bir tartışma yapmışlardır. Reel **sosyalizmin iflasi**; ya "**revizyonist eğilimlere**", ya "**emperyalist kuşatmaya**" veya "**Gorbaçov'un ihanetine**" gibi yüzeysel nedenlere bağlanan bir **ön yargıyla** adeta kabullenilmiştir.

Oysa sosyalist düşünce akımının **bilimsel** bir niteliği olması gerekir. Bu bağlamda 400 milyon insanın ve hatta bütün bir dünyanın geçici de olsa kaderini değiştiren **tarihsel bir sistem çöküşünü** de bilimsel olmayan, yüzeysel bir ön yargıyla geçiştirmek, bilimsel sosyalistlere yakışmayan bir davranıştır.

Ben şahsen bu reel sosyalist ülkelere bir komünist partinin delege üyesi olarak defalarca gittim ve çeşitli temaslarda bulunup bire bir deneyimlerle reel sosyalist ülkeleri izledim. Edindiğim genel izlenim; bu ülkelerde **demokrasinin olmadığı**, bütün toplumsal düzenin **bürokratik** ve adeta **askeri** bir tarzda örgütlendiği, ekonominin çok verimsiz ve kısır olduğu yönündedir.

Reel sosyalizmin çözülme sürecinde Avrupa’da komünist ve sosyalistler arasında aylarca süren tartışmalar yaşadık. Gerçek Marksist ve Leninciler arasında bu tartışmalardan çıkarılan ders; reel sosyalizmin çöküşünün çok çeşitli nedenleri olduğu, en başta bu ülkelerde demokrasinin yeterince geliştirilememesi olmak üzere ekonomide piyasa veya Pazar düzenin eksikliğidir. Bunlar reel sosyalizmin çöküşünde başrolü oynayan **iç faktörlerdir**.

Bu iç faktörlerin dışında bir de “dış faktörler” vardır ki bunlar da emperyalist kuşatma, soğuk savaş denen sosyalizme karşı yürütülen psikolojik savaş, silahlanma yarışı üzerinden sosyalist üretimin askeri üretime zorlanması vs. gibi olgulardır.

1917 Büyük Ekim devriminin lideri olan Lenin’in devrimden henüz 7 yıl dahi geçmeden yaşamını yitirmesi, insanlık tarihinin ilk büyük sosyalist devrimini de öksüz ve yetim bırakmıştır. Lenin’in ölümünden sonra devrimin yönetimini ele geçiren **Stalin’in** sosyalizm kuruculuğunda büyük başarıları olduğu gibi büyük hataları da olmuştur. Stalin’in sosyalizm kuruculuğundaki **başarıları** arasında

- Leninci “ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkını” pratikte uygulayarak **Sovyetler Birliğini kurması**,
- SSCB’de **Ağır sanayi** devrimini yapması ve
- SSCB’de Tarımın **kollektifleştirilmesi** sayılırken

Stalin’in en **büyük hataları** ise

- Yönetimde halkına, emekçilere ve yoldaşlarına karşı demokrasi yerine **diktatörlüğü** dayatması ve
- **Piyasa olmaksızın** bir sosyalist ekonomik düzen örgütlemesidir.

Stalin’in ülkesinde ve bütün dünyadaki popülerliği, II. Savaşında SSCB Kızıl Ordusu’nun Baş Komutanı olarak özellikle Alman faşist ordularına karşı anavatan savunması savaşında olağanüstü artmıştır.

Stalin’in sosyalizm kuruculuğunda, yönetimde demokrasi yerine diktatörlüğü tercih etmesi ise entelektüel bilgi yetersizliği nedeniyle kendine olan öz güven yetersizliğinden kaynaklanan **kişisel kompleks ve egosantrik tutkularının** bir sonucudur.

Stalin; iktidarını kaybetmek korkusu ve endişesi ile Karl Marks’ın geliştirdiği ve Lenin tarafından benimsenen, sosyalist devrimin olmazsa olmazı olan “**Proletarya Diktatörlüğü**” kavramını **istismar etmiştir**. SSCB Komünist partisi genel sekreteri olarak acımasız bir diktatör olan Stalin, **binlerce** bizzat kendi partisinin üyesi komünist yoldaşının idam fermanını imzalamış ve infaz ettirmiştir.

Bu bağlamda “**Proletarya Diktatörlüğü**” kavramı, Stalin’in elinde **diktatörlüğünün ideolojik aracı** olarak çok büyük rol oynamıştır. Çünkü “**Proletarya Diktatörlüğü**” kavramı, bizzat komünistler arasında da, komünist parti içinde de pek doğru anlaşılmamıştır. Stalin de bu kavramı, kendi dikta rejimi için ustaca kullanabilmiştir.

K. Marks ve Leninci anlayışa göre, “**Proletarya Diktatörlüğü**” kavramı, iki yüzü olan bir madalyonun **sadece** bir yüzünü ifade eder. Madalyonun diğer yüzü ise **sosyalist demokrasidir**. Yani “**Proletarya Diktatörlüğü**” kavramı ile **Sosyalist demokrasi** birbirinden ayrılmaz bir bütündür. “**Proletarya Diktatörlüğü**” kavramı ile “**Sosyalist Demokrasi**” kavramı arasındaki bu **çelişkili organik ilişki**, ancak **diyalektik** bir mantıkla algılanırsa doğru anlaşılabilir.

Pratik olarak işçi sınıfının siyasi iktidarı ele geçirdiği sosyalist devrimde işçi sınıfı yönetimi **sömürücü ve baskıcı burjuva güçlerine karşı diktatörce** bir tavır alırken (“**Proletarya Diktatörlüğü**”), halkına ve bizzat emekçilere karşı ise tam tersine **özgürlük**, siyasi ve sosyal **eşitlik**, yoldaşça **kardeşlik** temelinde olabildiğince **demokratik** olmak (“**Sosyalist Demokrasi**”) zorundadır.

Stalin ise hem burjuvaziye, hem emekçilere ve hatta hem de bizzat kendi yoldaşlarına karşı **sadece diktatör** olan bir rejim inşa etmiştir.

Stalin'in başarıları olarak sayılan "ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkı" nın bir uygulaması olan Sovyetler Birliği'nin kurulması, SSCB'de ağır sanayinin gerçekleştirilmesi ve SSCB'de tarımın kollektifleştirilmesi zaten **teorik** olarak önceden **Lenin tarafından geliştirilmiş** olan düşüncelerdir. Stalin sadece Leninci bu fikirleri uygulamıştır.

Lenin'den sonra sosyalist devrimin liderliğini ele geçiren Stalin'in sosyalizm kuruculuğunda entelektüel ve bilgi alanında **en büyük yetersizliği**, kendisini **sosyalist ekonominin** örgütlenmesinde hissettirmiştir. Stalin, K. Marks'ın tarihsel olarak keşfettiği ve Lenin tarafından onaylanan "**Kapitalizmi doğuran koşullar, basit meta üretimidir**" saptamasından sosyalizm kuruculuğunda "**Meta üretiminin dolayısı ile piyasacılığın tasfiye edilmesi gerektiği**" sonucunu çıkararak bu fikri yaşama geçirmiştir. Oysa bizzat K. Marks, piyasanın vaz geçilemez bir **doğal ekonomik dağıtım ve bireysel emeğin toplumsal entegrasyon alanı** olduğunu her vesile ile eserlerinde açıklamıştır.

Stalin'in liderliğinde SSCB'de sosyalizm kuruculuğu ki II. Dünya savaşından sonra bu sistem Doğu Avrupa'daki diğer Varşova paktı ülkelerinde de uygulanmıştır, üretim araçlarında **sosyalist kamu mülkiyetinin** egemen olduğu koşullarda **piyasa ve meta üretimini de tasfiye ederek** sosyalist ekonomide **yapısal ve temel bir bozukluğa** neden olmuştur. **Plancı** bir **doğal** dağıtım ve emek entegrasyonu mekanizması olan **sosyalist meta üretimi ve sosyalist piyasanın** yerine reel sosyalist ekonomide "**bürokratik plancı bir sistem**" yerleştirilmiştir. Sonuçta verimsiz ve kısır bir gelişme gösteren reel sosyalist ekonomi, emperyalist dış baskı ve provokasyonlarına da dayanamayarak çökmüştür.

Ülkemizde kendilerini "komünist", "sosyalist" veya "ulusalcı sosyalist" olarak konumlandıran siyasi güçlerin büyük çoğunluğu, bugün hâlâ SSCB'de ve Doğu Avrupa'da reel sosyalist sistemin çöküşünde büyük rol oynayan bu hataları ve tarihi kişilikleri göremiyorlar. Oysa bu sorunların bilimsel analizi, doğru teşhisi ve iyi anlaşması ülkemizin geleceğinin inşası için de çok büyük önem taşımaktadır. Stalin'in diktatörlüğünü görmek istemeyenler, onun sosyalizm kuruculuğundaki diğer hatalarını da ister istemez es geçmek durumunda kalıyorlar.

Oysa geçmişte yapılan hatalardan ders çıkarmak, aynı hataların yinelenmesine fırsat vermeyecek; böylece nerede ve hangi ülkede olursa olsun, toplumsal gelişim ve ilerlemede de büyük insan, enerji ve zaman kaybı önlenecektir.

Mehmet ÇAĞIRICI

mehmet.cagirici@politikadergisi.com

Yorumlar

- [Analiz](#) [2]
- [Bilim/Kuramsal](#) [3]

Kaynak URL (04/05/2024 - 04:53 tarihinde yazdırıldı):

Sosyal Medya: [Facebook](#) | [Twitter](#)

<http://www.politikadergisi.com/makale/reel-sosyalizmin-cokusu-ve-stalincilik>

Bağlantılar:

[1] <http://www.politikadergisi.com/pd-uye/mehmet-cagirci>

[2] <http://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/analiz>

[3] <http://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/bilimkuramsal>